

การคุกคามทางเพศในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร : สาเหตุและข้อเสนอทางนโยบาย

Sexual Harassment in High Schools in Bangkok : Causes and Policy Implications

รศ.ดร.อัมพร อารังลักษณ์¹

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นผลมาจากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศในระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาถึงความเข้าใจและการรับรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาเกี่ยวกับความหมาย ลักษณะ รูปแบบของการคุกคามทางเพศที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ประสิทธิภาพการคุกคามทางเพศที่นักเรียนเคยประสบในสถานศึกษานั้น ๆ รวมถึงสาเหตุของการคุกคามทางเพศ และผลกระทบทางจิตวิทยาที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยเลือกโรงเรียนมัธยมศึกษา 2 โรงเรียน (โรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชน) ที่อยู่ในละแวกเดียวกันเพื่อเป็นตัวอย่างในการศึกษานี้ ทำการแจกแบบสอบถามโดยการสุ่มทั่วไป จำนวน 800 ชุด โรงเรียนละ 400 ชุด ผลการศึกษานี้ได้จากการประมวลวิเคราะห์ทางสถิติด้วยค่าร้อยละ เพียร์สัน ไคสแควร์ (Pearson Chi-square) และค่าทดสอบที (Paired Samples t-test) เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่นัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 และ .01 ซึ่งคาดว่าผลการศึกษานี้จะมีประโยชน์ในการนำเสนอเป็นนโยบาย ในการบริหารจัดการ สร้างความร่วมมือ ป้องกันและแก้ไขปัญหาต่อไป จากจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาทั้งหมด 783 คน คิดเป็นร้อยละ 97.88 ผลการศึกษาพบว่า

1. การให้ความหมายเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นทั้งสองโรงเรียนส่วนใหญ่ให้ความหมายของเพศตรงข้ามหรือเพศเดียวกันที่เป็นพฤติกรรมรุนแรงทางร่างกาย ส่วนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้ความหมายเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศในรายละเอียดและหลากหลายมากขึ้นกว่ารวมถึงพฤติกรรมการคุกคามที่แสดงออกทางวาจาและท่าทาง

2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศ นักเรียนทั้งสองโรงเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศไม่ค่อยแตกต่างกัน พฤติกรรมที่นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจน้อย คือ พฤติกรรมการคุกคามทางเพศที่ไม่ได้กระทำต่อร่างกาย (Non-physical Sexual Harassment)

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารรัฐกิจ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ กรุงเทพฯ 10200
Associate Professor of Public Administration, Faculty of Political Science, Thammasat University.

ทั้งที่เป็นพฤติกรรมการคุกคามทางเพศทางวาจา (Verbal Sexual Harassment) และพฤติกรรม การคุกคามทางเพศโดยอากัปกิริยา (Non-verbal Sexual Harassment)

3. การรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมการคุกคามทางเพศ พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีการรับรู้ใน พฤติกรรมการคุกคามทางเพศต่อร่างกาย (Physical Sexual Harassment) เช่น การจับหน้าอก หรือของสงวน การถูกต้อนเข้ามูม การพยายามข่มขืนกระทำชำเรา เป็นต้น ว่าเป็นเรื่องร้ายแรงมาก ส่วนพฤติกรรมที่เป็นการคุกคามด้วยวาจา เช่น การวิจารณ์รูปร่าง หน้าตา การแต่งตัว การเล่าเรื่อง ตลกกลามก เป็นต้น จะเห็นว่าเป็นเรื่องปกติหรือพอทนได้

4. สาเหตุที่ทำให้เกิดการคุกคามทางเพศมากที่สุด เกิดจากผู้ที่เคยตกเป็นเหยื่อมาก่อน มีแนวโน้มจะกระทำการคุกคามทางเพศต่อผู้อื่น ตามทฤษฎีความผิดปกติทางจิต (Pathology Theory) รองลงมาคือ โรงเรียนไม่มีการให้ข้อมูลหรือแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันการคุกคามทางเพศ ตามทฤษฎีวิวัฒนาการ (Cultural Theories)

5. การตอบโต้ต่อพฤติกรรมการคุกคามทางเพศ นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ตอบโต้พฤติกรรม การคุกคามทางเพศทางวาจา เช่น การวิจารณ์รูปร่าง หน้าตา การแต่งตัว การเล่าเรื่องตลกกลามก แต่หาก เป็นการคุกคามทางเพศด้วยวาจาและขัดแย้งเกี่ยวกับเรื่องเพศ เช่น การพูดจาทะลึ่งโลม หรือแซว ที่สื่อไปในทางเพศ นักเรียนก็จะใช้วิธีการหลีกเลี่ยงจากการถูกคุกคาม แต่หากนักเรียนถูกคุกคาม ทางเพศต่อร่างกาย หรือการคุกคามทางเพศโดยอากัปกิริยา เช่น การจับหน้าอก หรือของสงวน การพยายามข่มขืนกระทำชำเรา การโชว์อวัยวะเพศ ฯลฯ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่รุนแรง นักเรียนจะ ตอบโต้ได้โดยแจ้งครู หรือผู้ปกครอง

6. ผลกระทบของการคุกคามทางเพศที่พบต่อพฤติกรรมการแสดงออกที่โรงเรียน จะมี กระทบให้ขาดสมาธิในการเรียน หลีกหนีปัญหา เกิดความรู้สึกอาย จนกระทั่งย้ายออกจาก โรงเรียน

7. นโยบายเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศในโรงเรียน นักเรียนส่วนใหญ่ตอบว่าครูสอดแทรก เนื้อหาเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศในชั้นเรียนมากที่สุด รองลงมาคือ การจัดการฝึกอบรมให้ความรู้ เกี่ยวกับการคุกคามทางเพศที่เน้นไปในเรื่องเพศสัมพันธ์มากกว่าเรื่องการคุกคามทางเพศ

8. ผู้วิจัยเสนอแนะให้กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งสามฝ่ายเห็น ความสำคัญของปัญหานี้ ออกนโยบายกำหนดแนวทางการป้องกันและขจัดปัญหานี้ในโรงเรียน โดยละเอียดอย่างเป็นระบบและครอบคลุม นอกจากนี้ชุมชนและผู้ปกครองควรให้ความช่วยเหลือ ในการดำเนินการดังกล่าวนี้ และสุดท้ายควรได้มีการเก็บรวบรวมระบบฐานข้อมูลรวบรวมสถิติ ของการคุกคามทางเพศที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและรวมอยู่ที่แหล่งเดียวเพื่อง่าย แก่การค้นคว้านำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาวิจัยให้เป็นรูปแบบ และเหตุการณ์แวดล้อมที่ยั่ว ยุ และก่อให้เกิดความรุนแรงทางเพศ เพื่อประโยชน์ในการนำเสนอทางนโยบายต่อไป

คำสำคัญ : การคุกคามทางเพศ รูปแบบของการคุกคามทางเพศ ความเข้าใจและการรับรู้ของ การคุกคามทางเพศ

Abstract

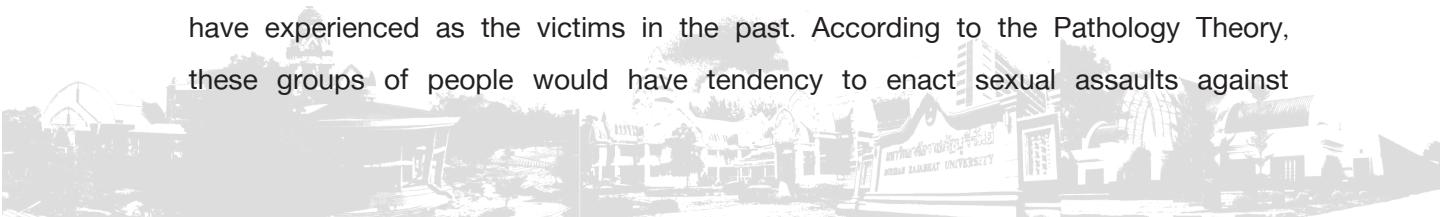
This article is the result of the research on Sexual Harassment in Secondary and High School in Bangkok area. The main purposes of the study are to study the understandings and perceptions of the students on the meaning, characteristics and patterns of sexual harassment in schools and their experiences in this sexual abusive behavior in schools. Furthermore, the study also investigated the causes of sexual harassment and its mental consequences on the students. One public and one private schools within the same vicinity in Bangkok area were purposively selected for the study. About 800 questionnaires (400 each school) were randomly distributed. Statistical analysis of percentage, Pearson Chi-square, and Paired t-test at significant level of .05 and .01 was employed to analyze and compare the findings of the two schools. It is expected that the study would gather substantial information to propose appropriate policy measures in managing the problems, providing collaborative measures, and preventing as well as counter attacking this social issue. With the total return of 783 questionnaires or 97.88 percents, the results are as follows:

1. In defining the term “sexual harassment,” both secondary school students define the term as physical violence against either male or female; while as high school students can provide better explanation of the term in more details, including verbal and non-verbal sexual harassment.

2. Asked about their understanding of this concept, students from both schools have no differences in understanding the concept of sexual harassment. They have little understanding of non-physical sexual harassment, particularly verbal and non-verbal sexual harassment.

3. On the perceptions of sexual harassment, most students consider physical sexual harassment conduct such as touching private parts, pushing, sexual assault or rape as severe and egregious conduct; while verbal sexual harassment, for example, abusive language like criticisms of their figures, appearances, dresses, and dirty talk as tolerable behaviors.

4. The main cause of sexual harassment behavior is that the harassers have experienced as the victims in the past. According to the Pathology Theory, these groups of people would have tendency to enact sexual assaults against

others. The second explanation for sexual harassment is based on the Cultural Theories that the schools have no policy guidance about preventing or eliminating sexual harassment of students in schools.

5. Concerning students' response to sexual harassment conduct, students would keep silence if it is verbal sexual harassment. However, for the less severe physical sexual harassment such as verbal abuse behavior, they would avoid confronting the harassers. They would also report to their teachers or parents, if sexual harassment conducts are perceived as severe and intolerable.

6. Sexual harassment is found to have effects on students' performance or creating an intimidating, hostile or offensive environment, and changing schools.

7. Considering school's policy on sexual harassment, sexual harassment is taught in class as part of the school curriculum. Schools also sometimes organize training session, but specifically emphasizing sexual relationship, not sexual harassment.

8. Based on the above findings, it is suggested that, among other things, the Ministry of Educations and all related educational institutions should provide systematically and comprehensively detailed policy guidance about preventing or eliminating sexual harassment of students in schools. In addition, community and parents' involvement working closely with schools would help lessen the matter. Lastly, better statistical record of sexual harassment for further inquiry and research would provide sufficient supportive information on patterns and hostile environment harassment for future policy implications.

Key words : Sexual Harassment, Patterns of Sexual Harassment, Understandings and Perceptions of Sexual Harassment

บทนำ

การคุกคามทางเพศเป็นปัญหาลำดับที่ซ่อนเร้นอยู่ในสถานที่ทำงานและสถาบันการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นระดับโรงเรียน หรือระดับอุดมศึกษา ในมหาวิทยาลัยต่างๆแต่ยังไม่ได้รับการเอาใจใส่ อย่างเปิดเผยและจริงจังจากสถาบันการศึกษาเนื่องจากผู้บริหารมองว่าเป็นเรื่องที่น่าอับอาย อาจนำมาซึ่งความเสื่อมเสียชื่อเสียงแก่ทางโรงเรียนได้

ในต่างประเทศ สังคมตะวันตก อาทิเช่น สหรัฐอเมริกา และอังกฤษ ได้มีการทำการศึกษามาเป็นเวลาพอสมควร ทั้งในระดับโรงเรียนมัธยมศึกษาและโดยเฉพาะในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทางมหาวิทยาลัยได้กำหนดนโยบายและมาตรการการป้องกันการเกิดขึ้นเหตุการณ์อันไม่น่าพึงปรารถนาี้ รวมทั้งมีการแนะนำวิธีการต่าง ๆ ให้แก่นักเรียน นักศึกษาเพื่อป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์ขึ้น และที่สำคัญได้กำหนดมาตรการในการลงโทษ การกระทำละเมิดทางเพศที่ประกาศให้เป็น ที่ทราบโดยทั่วกัน

ผลจากการศึกษาวิจัยเรื่องการคุกคามทางเพศในสหรัฐอเมริกา พบว่า จากการสำรวจทั่วประเทศทั้ง 50 มลรัฐในสถานศึกษา มีสถิติผู้ถูกคุกคามทางเพศในโรงเรียนและสถาบัน การศึกษาถึง 2 ใน 3 ของผู้ตอบ หรือคิดเป็น ประมาณร้อยละ 64 ทั้งที่เป็นการคุกคามทางเพศ ด้วยวาจา พุดจาเสียดสี และอีกประมาณ ร้อยละ 37.8 เคยถูกล่วงละเมิดทางร่างกาย (The National School Climate Survey. 2005) ซึ่งเป็นปัญหาที่ผู้เกี่ยวข้อง ทั้งผู้ปกครอง สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษาและ รัฐบาลควรให้ความสนใจเป็นพิเศษ

ในประเทศไทย เหตุการณ์ไม่น่า พึงปรารถนาทางเพศ ไม่ว่าจะเป็นด้วยทาง วาจาจนกระทั่งไปถึงการกระทำชำเราทางเพศ เป็นเหตุการณ์ที่สามารถอ่านพบได้จากทาง หน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์เป็นรายวัน และการล่วงละเมิดทางเพศระหว่างเพื่อนนักเรียน ด้วยกัน หรือจากอาจารย์ที่ควรทำหน้าที่ ปกป้องให้ความปลอดภัยแก่นักเรียนเป็น เหตุการณ์ ที่เกิดขึ้นทางหน้าหนังสือพิมพ์

เป็นระยะ ๆ และเหตุการณ์นี้มักจะจบลงด้วย ความอับอายของ “เหยื่อ” ที่ถูกระทำ ถูกใส่ความ กล่าวหาว่าเป็นต้นเหตุแห่งความเสื่อมเสียต่อ สถาบัน การศึกษา หรือถูกต่อว่าเป็นผู้เริ่ม เสนอตัวเอง ในที่สุดไม่สามารถทนต่อคำติฉิน นินทาและข้อครหาเหล่านี้ได้ทำให้ต้องลาออกจาก สถานศึกษานั้น (ซึ่งอาจจะไม่ได้รับการศึกษาอีกต่อไป) ในกรณีที่ต้องการศึกษาต่อจำเป็นต้องย้าย สถานที่เรียน ย้ายที่อยู่ไปจังหวัดที่ไกลจากผู้คน ที่รู้จัก “เหยื่อ” และครอบครัว

การทบทวนวรรณกรรม

องค์ความรู้เกี่ยวกับการคุกคามทางเพศ ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ได้รับการ ทบทวนเพื่อการวิจัยนี้ ครอบคลุมถึง

1. ความหมายของการคุกคามทางเพศ (Sexual Harassment)

ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้คำนิยาม ไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษา Title IX (Education Amendments of 1972. Title IX) หมายถึงการที่บุคคลถูกกีดกันออกจาก การมีส่วนร่วม ถูกปฏิเสธในผลประโยชน์ หรือถูกเลือก ปฏิบัติในการศึกษา หรือถูกเลือกปฏิบัติใน กิจกรรมที่ได้รับเงินช่วยเหลือจากรัฐบาลกลาง โดยอาศัยเหตุแห่งเพศ ซึ่งการเลือกปฏิบัติ โดยอาศัยเหตุแห่งเพศนี้ หมายถึงรวมถึงการ คุกคามทางเพศด้วย พระราชบัญญัติการศึกษา ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 1972 นี้ ยังระบุว่า การคุกคามทางเพศเป็นรูปแบบหนึ่งของการเลือก ปฏิบัติทางเพศ และห้ามแสดงพฤติกรรม คุกคามทางเพศในโรงเรียน และครอบคลุมไปถึง พฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมและไม่ พึงประสงค์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อด้านลบต่อการเรียน

ของนักเรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนกระทั่งจบการศึกษาจากโรงเรียนแล้ว (Education Amendments of 1972. Title IX; quoted in The Connecticut Women's Education and Legal Fund, n.d. ; Smith & Walker. 1998) ซึ่งหมายรวมถึง การใช้อำนาจหน้าที่เน้นไปในเรื่องเพศของนักเรียนในลักษณะที่เป็นการกีดกัน ทำลายผลประโยชน์ บรรยากาศหรือโอกาสทางการศึกษาของนักเรียน (Sherer. 1993 : 2127) และ พฤติกรรมการคุกคามทางเพศนี้ สามารถเกิดขึ้นอย่างไม่เลือกเพศโดยผู้ชายคุกคามทางเพศผู้หญิง ผู้หญิงคุกคามทางเพศผู้ชาย ผู้ชายคุกคามทางเพศผู้ชาย หรือผู้หญิงคุกคามทางเพศผู้หญิงก็ได้ (American Civil Liberties Union of Ohio Foundation. 2001 : 5)

ดังนั้น การคุกคามทางเพศจากทัศนะของสถาบัน หรือหน่วยงานอื่น ๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกามีความหมายครอบคลุมพฤติกรรมทั้งทางวาจา การแสดงอาการกิริยา หรือการกระทำต่อร่างกายที่สื่อไปในทางเพศ และไม่เป็นที่ต้องการ ไม่พึงปรารถนาต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งไม่ว่าจะเป็นเพศใดก็ตาม และพฤติกรรมนั้นก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบต่อผลประโยชน์โอกาสทางการศึกษาหรือหน้าที่การงาน ร่างกาย หรือจิตใจของผู้ถูกรบกวน

ตามกฎหมายไทย ได้แก่ พระราชบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2550 ได้กำหนดการกระทำที่เป็นความผิดเกี่ยวกับเพศโดยแบ่งตามฐานความผิดจากความผิดระดับรุนแรงมากไปน้อย ได้แก่ การกระทำใด ๆ ก็ตาม ตั้งแต่ข่มขืนกระทำชำเรา (มาตรา 276) กระทำผิดฐานอนาจาร (มาตรา 278) การดูหมิ่น

ซึ่งหน้า (มาตรา 393) การรังแก (มาตรา 397) อันเป็นการข่มเหงผู้อื่นทั้งที่เป็นเด็ก คู่สมรส หรือบุคคลอื่นที่ไม่ใช่คู่สมรส ให้ได้รับผลกระทบทั้งทางร่างกายและจิตใจ เช่น ความอับอาย ความเดือดร้อน หรือได้บาดเจ็บ โดยทางวาจา หรือการใช้กำลังซึ่งมีการใช้อาวุธหรือไม่ก็ตาม อย่างไรก็ตาม กล่าวได้ว่า ในประเทศไทยมีกฎหมายบัญญัติเพื่อป้องกันการละเมิดหรือทำร้ายบุคคลโดยทั่วไป ยังไม่มีการระบุบนพื้นฐานเรื่องเพศอย่างชัดเจน (ซุดาปณี ชินายามา. 2548 : 54-56)

2. ทฤษฎีที่ใช้ในการอธิบายสาเหตุของพฤติกรรมการคุกคามทางเพศ

ทฤษฎีที่ใช้ในการอธิบายสาเหตุของพฤติกรรมการคุกคามทางเพศ 5 ทฤษฎีหลักครอบคลุมถึงทฤษฎีที่สามารถอธิบายการศึกษาในเชิงประจักษ์ได้น้อย ไปจนถึงทฤษฎีที่สามารถสนับสนุนการศึกษาในเชิงประจักษ์ได้มาก (Lee and others. 1996 : 386-389) ได้แก่

1. ทฤษฎีทางชีววิทยา (Biological Theory) แนวคิดนี้เชื่อว่าสาเหตุของการคุกคามทางเพศเกิดจากความแตกต่างทางกายภาพซึ่งเพศชายมีความก้าวร้าวและพลังกล้ามเนื้อมากกว่าฝ่ายหญิงจึงมีแนวโน้มเป็นผู้ถูกคุกคามทางเพศมากกว่า

2. ทฤษฎีพัฒนาการ (Developmental Theory) แนวคิดนี้เชื่อว่าสาเหตุของการคุกคามทางเพศเกิดจากพัฒนาการในแต่ละช่วงวัยโดยวัยที่มีแนวโน้มก่อปัญหาการคุกคามทางเพศมากที่สุดคือวัยรุ่น เพราะวัยรุ่นไม่สามารถแสดงออกซึ่งอารมณ์ทางเพศได้อย่างเหมาะสม (Beauvais. 1986 ; quoted in Lee and

others. 1996 : 386)

3. ทฤษฎีความผิดปกติทางจิต (Pathology Theory) แนวคิดนี้เชื่อว่าสาเหตุของการคุกคามทางเพศเกิดจากผู้ที่เคยตกเป็นเหยื่อมาก่อน ทำให้ไม่มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยผู้ที่เคยถูกใช้ความรุนแรงหรือถูกคุกคามทางเพศ มีแนวโน้มจะกระทำการคุกคามทางเพศต่อผู้อื่น

4. ทฤษฎีการใช้อำนาจในทางที่ผิด ทฤษฎีการใช้อำนาจในทางที่ผิด (Abuse of Power Theory) คือ แนวคิดนี้เชื่อว่าการคุกคามทางเพศเกิดจากการใช้อำนาจที่เหนือกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นอำนาจที่กำหนดขึ้นโดยสังคม หรือตามบทบาทหน้าที่ในองค์กรผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่ามีแนวโน้มเป็นผู้คุกคามทางเพศผู้ที่มีอำนาจต่ำกว่า (Kanter. 1977; quoted in Lee and others. 1996 : 387) นักเรียนชายคุกคามทางเพศครูผู้หญิง และนักเรียนชายผิวสีคุกคามทางเพศนักเรียนหญิงผิวขาว ซึ่งเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงลำดับชั้นทางเพศในความสัมพันธ์ทางเพศ

5. ทฤษฎีวิวัฒนาการ (Cultural Theories) วัฒนธรรมที่แวดล้อมเหตุการณ์การคุกคามทางเพศเป็นสาเหตุของการคุกคามทางเพศมากกว่าตัวบุคคลหรือสังคม การคุกคามทางเพศที่ยังคงปรากฏเปรียบเสมือนความล้มเหลวทางวัฒนธรรมในการควบคุมพลังด้านลบในตัวบุคคล (Freudian Cultural Approach) หรือการที่สถาบันการศึกษาให้ความสำคัญกับเรื่องเพศและความรุนแรงมากอย่างเปิดเผยและเป็นทางการ (Structural Approach) (Larson. 1983; Linn. 1991; Myers. 1987/1992;

quoted in Lee and others. 1996 : 388)

3. รูปแบบการคุกคามทางเพศที่พบโดยทั่วไป มี 2 ประเภท คือ

3.1 การยืมหมุยืมแมว (Quid Pro Quo) การเสนอข้อแลกเปลี่ยนเกิดขึ้นเมื่อฝ่ายหนึ่งมีอำนาจเหนือกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง โดยปกติเป็นครูหรือผู้ที่มีอำนาจเหนือนักเรียนเสนอผลประโยชน์ให้นักเรียน เช่น ผลการเรียนที่ดี หรืออาจารย์เสนอเกรด “A” ให้กับนักเรียน ในหลักสูตรการสอนของตน ครูอาจตอบโต้ถ้านักเรียนปฏิเสธข้อเสนอสอน และทำร้ายนักเรียนทางด้านการเรียน ทางสังคม และโดยส่วนตัว (The Connecticut Women’s Education and Legal Fund. 2008) ซึ่งรูปแบบการคุกคามทางเพศนี้เพียงแค่อื่นข้อเสนอสอน ไม่ว่านักเรียนจะยอมรับหรือไม่ก็ตาม และอาจรวมไปถึงการคุกคามอย่างมีเล่ห์เหลี่ยมหรือการให้คำมั่นสัญญา (Williams & Brake. 1998)

3.2 สภาพแวดล้อมที่ไม่เป็นมิตร (Hostile Environment) The Office of Civil Rights (OCR) ได้ให้ความหมายของการคุกคามทางเพศที่ทำให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ไม่เป็นมิตรว่าพฤติกรรมที่เป็นการคุกคามทางเพศโดยเจ้าหน้าที่ นักเรียน หรือบุคคลภายนอก ซึ่งมีความรุนแรง เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและเป็นพฤติกรรมที่พบเห็นได้ทั่วไป ซึ่งจำกัดความสามารถในการได้รับผลประโยชน์ทางการศึกษาหรือกิจกรรมหรือเป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ส่งผลเสียหรือไม่เอื้ออำนวยในการศึกษาบุคคลที่แสดงพฤติกรรมดังกล่าวอาจเป็นนักเรียน ครู ภารโรง เจ้าหน้าที่อื่น ๆ ของโรงเรียน หรือบุคคลภายนอกที่มาเยี่ยมชมโรงเรียน (The Connecticut Women’s

Education and Legal Fund. 2008)

นอกจากนี้ได้ใช้แนวคิดของโบการ์ต และสไตน์ (Bogart & Stein. 1987 : 148-149) ที่แบ่งลักษณะพฤติกรรมคุกคามทางเพศเป็น มุมมองได้ 3 มิติซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเป็นหลักในการออกแบบเก็บข้อมูลประกอบงานวิจัยของต่างประเทศและในประเทศเกี่ยวกับพฤติกรรม การคุกคามทางเพศ คือ

มิติที่ 1 การคุกคามทางเพศที่ชัดเจน และไม่ชัดเจน กล่าวคือการคุกคามทางเพศ อาจเป็นพฤติกรรมที่ชัดเจน เช่น การคุกคามทางร่างกาย การจู๋จุ่มทางเพศ การข่มขืน หรืออาจเป็นพฤติกรรมที่ไม่ชัดเจน ซึ่งทำให้รู้สึกด้อยกว่า ไม่เป็นมิตร หรือมีสิ่งซ่อนเร้น

มิติที่ 2 การคุกคามโดยวาจา และไม่ใช้วาจา เช่น การวิพากษ์วิจารณ์ การเล่าเรื่องตลก การพูดจาเสียดสีที่สื่อในทางเพศ หรือเป็นการสื่อสารที่ไม่ใช้วาจา เช่น การมองอย่างมีเลศนัย หรือการถูกเนื้อต้องตัวที่ไม่พึงประสงค์ และ

มิติที่ 3 การคุกคามทางเพศโดยใช้การควบคุมโดยจิต และใช้กำลังทางร่างกาย ควบคุมบังคับบุคคลอื่น โดยการคุกคามทางเพศ อาจเป็นการควบคุมโดยใช้ความไม่พอใจ หรือการปฏิเสธ และการใช้ความแข็งแรงทางร่างกายเพื่อเอาชนะ หรือทำให้เชื่อฟัง

วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจาก 2 แหล่งที่สำคัญ ได้แก่

1. เอกสารการศึกษาทางวิชาการ รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด รูปแบบ พฤติกรรม และผลกระทบของการคุกคามทางเพศ

ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา บทเรียนจากต่างประเทศ ในประเทศ และข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2. การเก็บข้อมูลภาคสนาม ซึ่งจะเก็บ ในช่วงเดือนมิถุนายน-สิงหาคม 2551 จาก

2.1 การสัมภาษณ์เจาะลึก โดยจะทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนสหศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ในระดับมัธยมศึกษา จากโรงเรียนตัวอย่างจำนวน 2 โรงเรียน ในเดือน ตุลาคม 2551 รวมทั้งสัมภาษณ์ ครู หรือ อาจารย์แนะแนว หรือผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลเกี่ยวกับความปลอดภัยที่เกี่ยวข้องภายในสถานศึกษานั้น

2.2 การใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากนักเรียนผู้หญิงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลายของโรงเรียนตัวอย่าง 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนมัธยมหอวัง และโรงเรียน เซนต์จอห์นสามัญ โรงเรียนละ 400 ชุด รวม 800 ชุด ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ออกแบบสอบถามครอบคลุม 7 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและพฤติกรรม การคุกคามทางเพศ 2) รูปแบบพฤติกรรม คุกคามทางเพศในโรงเรียน 3) การรับรู้พฤติกรรม การคุกคามทางเพศของนักเรียน 4) สาเหตุของการ คุกคามทางเพศ 5) การตอบโต้ของนักเรียน เมื่อถูกคุกคามทางเพศ 6) ผลกระทบจากการ ถูกคุกคามทางเพศ และ 7) นโยบาย มาตรการ ของโรงเรียนในการป้องกันและแก้ไขเกี่ยวกับการ คุกคามทางเพศ

จากข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้รับจากการ สัมภาษณ์นักเรียนมัธยมใน 2 ระดับ ผู้วิจัยได้นำมา ประมวลผลค่าเฉลี่ยในประเด็นคำถามต่าง ๆ ที่ ได้กำหนดไว้ด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป

ร่างกายหากมีความรุนแรงนักเรียนก็จะมีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก เช่น อาจารย์บอกว่าจะให้คะแนนเพิ่มถ้ายอมมีเพศสัมพันธ์ด้วย (การยินยอมยินยอม) คิดเป็นร้อยละ 91 นักเรียนถูกจ้องมองหน้าอก (ร้อยละ 86.5) เพื่อนผู้ชายเอามือมาลูบไล้แขนของนักเรียน (ร้อยละ 85.5)

จากผลการทดสอบค่าไคสแควร์ของเพียร์สัน ของตัวแปรข้อมูลทั่วไปกับประเด็นนี้ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 พบว่า ปัจจัยเพศ (ค่า Sig. เท่ากับ .00 < ระดับนัยสำคัญ .01) การศึกษา (ค่า Sig. เท่ากับ .02 < ระดับนัยสำคัญ .05) และเกรด (ค่า Sig. เท่ากับ .00 < ระดับนัยสำคัญ .01) ของนักเรียนมัธยมศึกษามีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจในเรื่องการคุกคามทางเพศ สรุปได้ว่าปัจจัยเพศมีผลต่อความเข้าใจการคุกคามทางเพศต่างกัน นักเรียนมัธยมเพศชายและหญิงมีความเข้าใจต่อการคุกคามทางเพศต่างกัน รวมทั้งระดับการศึกษาและเกรดเฉลี่ยมากน้อยต่างกันมีผลต่อความรู้ความเข้าใจเรื่องการคุกคามทางเพศต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาข้างต้นว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีความเข้าใจในรายละเอียดของพฤติกรรมการคุกคามทางเพศได้ดีซึ่งกว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้วยค่าทดสอบทีของโรงเรียนทั้ง 2 โรงเรียนพบว่า นักเรียนมีค่าเฉลี่ยในความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมการคุกคามทางเพศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ในพฤติกรรมที่ศึกษาทั้งที่เป็น การคุกคามทางเพศด้วยวาจา เช่น การขอให้มีการสัมพันธ์

ทางโทรศัพท์ การเล่าเรื่องตลกจนรู้สึกอึดอัดหรือการคุกคามด้วยท่าทาง เช่น การทำตาเจ้าชู้ทะลอม เป็นต้น

4. การรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมการคุกคามทางเพศ พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีการรับรู้ในพฤติกรรมการคุกคามทางเพศต่อร่างกายว่าเป็นเรื่องร้ายแรงมาก เช่น การจับหน้าอกหรือของสงวน การถูกต้อนเข้ามุม การพยายามข่มขืนกระทำชำเรา เป็นต้น ส่วนพฤติกรรมที่เป็นการคุกคามด้วยวาจา เช่น การวิจารณ์รูปร่างหน้าตา การแต่งตัว การเล่าเรื่องตลกกลามก เป็นต้น จะเห็นว่าเป็นเรื่องปกติหรือพอทนได้ แต่สำหรับพฤติกรรมที่เป็นการคุกคามทางเพศอย่างชัดเจน เช่น มีคนพูดว่านักเรียนเคยมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงหรือผู้ชายส่วนใหญ่รับรู้ว่าเป็นการคุกคามทางเพศ ส่วนพฤติกรรมการคุกคามทางเพศโดยอากัปกิริยา ส่วนใหญ่เห็นว่ารุนแรงมาก เช่น การแอบมองใต้กระโปรงหรือหน้าอก การโชว์อวัยวะเพศ ในขณะที่บางพฤติกรรมอย่างเช่นการจ้องมองอย่างกุ่มกุ่มนั้น นักเรียนจะเห็นว่าเป็นเรื่องพอทนได้

จากการทดสอบค่าไคสแควร์ของเพียร์สันของตัวแปรข้อมูลทั่วไปกับประเด็นนี้ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 พบว่า ปัจจัยเพศ (ค่า Sig. เท่ากับ .00 < ระดับนัยสำคัญ .01) การศึกษา (ค่า Sig. เท่ากับ .034 < ระดับนัยสำคัญ .05) และ เกรด (ค่า Sig. เท่ากับ .00 < ระดับนัยสำคัญ .01) ของนักเรียนมัธยมศึกษามีความสัมพันธ์กับการรับรู้ในเรื่องพฤติกรรมการคุกคามทางเพศ สรุปได้ว่าเพศชายและเพศหญิงมีการรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรม การคุกคามทางเพศต่างกัน ในกรณีนี้ เพศชายมีการรับรู้สูงกว่าเพศหญิง ระดับการศึกษาที่สูงมีผลต่อการรับรู้

พฤติกรรมการคุกคามทางเพศต่างจากระดับการศึกษาต่ำ เกรดเฉลี่ยสูงมีผลต่อการรับรู้พฤติกรรมการคุกคามทางเพศต่างจากเกรดเฉลี่ยที่ต่ำ

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบด้วยค่าทดสอบทีของโรงเรียนทั้ง 2 โรงเรียนพบว่า นักเรียนมีค่าเฉลี่ยในความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมการคุกคามทางเพศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ถึง 11 พฤติกรรมจาก 15 พฤติกรรมที่ศึกษาที่เป็นการคุกคามทางเพศด้วยวาจาามีพฤติกรรมเดียว คือ การกล่าวนักเรียนเคยมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงหรือผู้ชาย ส่วนพฤติกรรมการคุกคามทางเพศด้วยอาภักิริยามี 5 พฤติกรรมได้แก่ 1) พฤติกรรมการจ้องมองอย่างกรู้มกริม 2) การเข้าไปยืน หรือโน้มตัวใกล้ ๆ ประชิดตัว 3) การโห่หรือวัยวะเพศ 4) การแอบมองใต้กระโปรงหรือหน้าอก และ 5) การแสดงท่าทางที่สื่อเจตนาทางเพศ และสุดท้าย พฤติกรรมการคุกคามทางเพศต่อร่างกายมี 5 พฤติกรรม ได้แก่ 1) การกอด จูบ หอมแก้ม 2) การแตะเนื้อต้องตัว เช่น การจับมือถือแขน ลูกหลัง 3) การจับหน้าอกหรือของสงวน 4) การถูกต้อนเข้ามุมหรือจุดกระซกไปในที่ลับตาคน และ 5) การพยายามข่มขืนกระทำชำเรา

5. สาเหตุของการคุกคามทางเพศ นักเรียนส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 39.6 คิดว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดการคุกคามทางเพศมากที่สุดเกิดจากผู้ที่เคยตกเป็นเหยื่อมาก่อน มีแนวโน้มจะกระทำการคุกคามทางเพศต่อผู้อื่น ตามทฤษฎีความผิดปกติทางจิต รองลงมาคือโรงเรียนไม่มีการให้ข้อมูลหรือแนะนำเกี่ยวกับ

การป้องกันการคุกคามทางเพศ ตามทฤษฎีวัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ 28.8 และเมื่อพิจารณานักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นพบว่า นักเรียนทั้ง 2 โรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้เกิดการคุกคามทางเพศแตกต่างกัน โดยนักเรียนโรงเรียนหอวังส่วนใหญ่คิดว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดการคุกคามทางเพศมากที่สุด เป็นไปตามทฤษฎีความผิดปกติทางจิตคิดเป็นร้อยละ 32.5 ส่วนนักเรียนโรงเรียนเซนต์จอห์นสามัญส่วนใหญ่มีความเห็นว่าสาเหตุที่ก่อให้เกิดการคุกคามทางเพศมากที่สุด เป็นไปตามทฤษฎีวัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ 38.8 ขณะที่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งโรงเรียนหอวัง และนักเรียนโรงเรียนเซนต์จอห์นสามัญเห็นว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดการคุกคามทางเพศมากที่สุด เป็นไปตามทฤษฎีความผิดปกติทางจิต คิดเป็นร้อยละ 47.1 และร้อยละ 46.5 ตามลำดับ

6. การตอบโต้ต่อพฤติกรรมการคุกคามทางเพศ นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ตอบโต้พฤติกรรมการคุกคามทางเพศทางวาจา เช่น การวิจารณ์รูปร่าง หน้าตา การแต่งตัว การเล่าเรื่องตลก ลามก แต่หากเป็นการคุกคามทางเพศด้วยวาจาและขัดแย้งเกี่ยวกับเรื่องเพศ เช่น การพูดจาแทะโลม หรือแซวที่สื่อไปในทางเพศ นักเรียนก็จะใช้วิธีการหลีกเลี่ยงจากการถูกคุกคาม แต่หากนักเรียนถูกคุกคามทางเพศต่อร่างกาย หรือการคุกคามทางเพศโดยอาภักิริยา เช่น การจับหน้าอก หรือของสงวน การพยายามข่มขืนกระทำชำเรา การโห่หรือวัยวะเพศ ฯลฯ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่รุนแรง นักเรียนจะตอบโต้โดยแจ้งครู หรือผู้ปกครอง นอกจากนั้นเป็นการตอบโต้พฤติกรรมคุกคาม

ทางเพศทางต่อร่างกายและอากัปกริยาที่ไม่รุนแรงมากนัก ทำให้นักเรียนมักจะตอบโต้โดยการหลีกเลี่ยง เช่น การจับมือถือแขน ลูบหลัง กอดเอว การกอด จูบ หอมแก้ม การจ้องมองอย่างกรุ่มกริม แสดงสีหน้าเจ้าชู้ การเข้าไปยืนหรือนอนม้วนตัวเข้าใกล้ ๆ ประชิดตัว เป็นต้น

7. ผลกระทบจากการถูกคุกคามทางเพศ ได้แก่ ผลกระทบต่อพฤติกรรมการแสดงออกที่โรงเรียน ผลกระทบต่อการเรียน และผลกระทบทางจิตใจและความรู้สึก ดังนี้

7.1 พฤติกรรมการแสดงออกที่โรงเรียน ส่วนใหญ่เมื่อนักเรียนถูกคุกคามทางเพศจะมีผลต่อพฤติกรรมการแสดงออกที่โรงเรียนมากที่สุด คือ เปลี่ยนที่นั่งเรียนเพื่อหลีกเลี่ยง คิดเป็นร้อยละ 55.2 รองลงมา คือ คิดอยากย้ายออกจากโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 43.5 เมื่อพิจารณานักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นพบว่า พฤติกรรมการแสดงออกที่โรงเรียนของนักเรียนทั้ง 2 โรงเรียนแตกต่างกัน นักเรียนโรงเรียนหอวังส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 64.6 จะเปลี่ยนที่นั่งเรียนเพื่อหลีกเลี่ยง ส่วนนักเรียนโรงเรียนเซนต์จอห์นสามัญส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 42.2 คิดอยากย้ายออกจากโรงเรียน ขณะที่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งโรงเรียนหอวังและโรงเรียนเซนต์จอห์นสามัญได้รับผลกระทบต่อพฤติกรรมแสดงออกที่โรงเรียนมากที่สุด คือ เปลี่ยนที่นั่งเรียนเพื่อหลีกเลี่ยง คิดเป็นร้อยละ 61.5 และ 49.5 ตามลำดับ

7.2 ผลกระทบต่อการเรียน นักเรียนส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบทางการเรียนมากที่สุด คือ ไม่มีสมาธิในการเรียน คิดเป็นร้อยละ 80.4 โดยนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

ตอนต้นโรงเรียนหอวังและนักเรียนโรงเรียนเซนต์จอห์นสามัญ คิดเป็นร้อยละ 81.8 และร้อยละ 68.1 ตามลำดับ ส่วนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 93.5 และร้อยละ 77.1 ตามลำดับ

7.3 ผลกระทบทางจิตใจและความรู้สึก นักเรียนส่วนใหญ่จะเกิดความกังวล หวาดระแวง กลัว และอับอาย ใกล้เคียงกันมากที่สุด อยู่ในช่วงระหว่างร้อยละ 63-68 เมื่อพิจารณาระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นพบว่า ผลกระทบทางจิตใจและความรู้สึกของนักเรียนทั้งสองโรงเรียนแตกต่างกัน โดยนักเรียนโรงเรียนหอวังส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 75.8 รู้สึกกังวล หวาดระแวง ส่วนนักเรียนโรงเรียนเซนต์จอห์นสามัญส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 64.3 รู้สึกอับอาย ในขณะที่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายนักเรียนโรงเรียนหอวังได้รับผลกระทบมากที่สุด คือ อับอาย และกังวล หวาดระแวง คิดเป็นร้อยละ 77.0 เท่ากัน ส่วนนักเรียนโรงเรียนเซนต์จอห์นสามัญได้รับผลกระทบทางจิตใจและความรู้สึกมากที่สุด คือ กลัว อับอาย และกังวล หวาดระแวง คิดเป็นร้อยละ 58.9 เท่ากัน

8. นโยบายเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศในโรงเรียน นักเรียนส่วนใหญ่ตอบว่าครูสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศในชั้นเรียนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.0 รองลงมาคือ การจัดการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการคุกคามทางเพศ คิดเป็นร้อยละ 54.4 แต่จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารอาจจะเน้นไปในเรื่องเพศสัมพันธ์มากกว่าเรื่องการคุกคามทางเพศ เนื่องจากนักเรียนยังมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการคุกคามทางเพศน้อยอย่างไม่ลึกซึ้งนักโดยเฉพาะหากเป็น

พฤติกรรมการคุกคามทางเพศที่ไม่แสดงออกชัดแจ้ง แสดงออกทางวาจา หรืออากัปกิริยานักเรียนยังไม่สามารถแยกแยะได้อย่างชัดเจนว่าเป็นพฤติกรรมที่เข้าข่ายการคุกคามทางเพศ

การอภิปรายผล

ปัญหาการคุกคามทางเพศยังเป็นปัญหาที่ได้รับความสนใจจากผู้บริหารสถาบันการศึกษาทั้งในโรงเรียนภาครัฐและเอกชนน้อยมาก ผลที่ปรากฏชัดคือ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจน้อยเกี่ยวกับพฤติกรรมที่จัดว่าเป็น “การคุกคามทางเพศ” อาจจะเนื่องมาจากวัฒนธรรมไทยที่มองเรื่อง “เพศ” เป็นสิ่งที่น่าละอาย ไม่สามารถนำมาพูดคุยกันได้อย่างเปิดเผย นอกเสียจากว่าจะรอให้เกิดปัญหารุนแรง (ข่มขืน กระทำชำเรา) เกิดขึ้น และเมื่อเกิดเรื่องแล้วผู้เสียหาย หรือเหยื่อที่ถูกกระทำจะเป็นผู้หาทางออกให้กับชีวิตตัวเอง เพราะว่าเป็นปัญหาส่วนตัว ทางโรงเรียนจะไม่เข้าไปดำเนินการทางกฎหมาย ทางออกที่พบส่วนมาก เมื่อถึงขั้นรุนแรงแล้ว ตัวเหยื่อเองและทางผู้ปกครองจะหาสถานที่เรียนใหม่ให้กับนักเรียนออกไปอยู่ในเขตพื้นที่อื่นที่ห่างไกลคนรู้จัก เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสฟื้นฟูสภาพจิตใจ ซึ่งในส่วนนี้ (จากการสัมภาษณ์เหยื่อ) มูลนิธิและองค์กรที่ไม่หวังผลกำไรจะเข้ามาช่วยเหลือเยียวยาทางจิตใจ ด้วยการติดต่อกับทางโรงพยาบาลและแพทย์เพื่อให้คำแนะนำรักษา และอีกส่วนหนึ่งจะเป็นการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายเพื่อดำเนินคดีและเตรียมความพร้อมของ “เหยื่อ” ในการต่อสู้คดีในทางศาลต่อไป

ด้วยฐานคติทางวัฒนธรรมของไทยที่ไม่คุ้นเคยกับการพูดคุยทำความเข้าใจและ

แนะนำเรื่องการป้องกันระวังตัวทางเพศอย่างเปิดเผย ประกอบกับการขาดมาตรการในการแนะนำอย่างเป็นระบบ ไม่นับรวมถึงปัญหาทางด้านกฎหมายที่ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างรัดกุมทั้งในสถานศึกษา และบริเวณใกล้เคียง เหมือนอย่างเช่นในกรณีของต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ หรือประเทศอื่น ๆ ที่พัฒนาแล้ว โรงเรียนต่าง ๆ และในมหาวิทยาลัยทุกแห่งจะมีการระบุปัญหาการคุกคามทางเพศ และแนวทางในการป้องกันบทลงโทษของสถานศึกษาที่สอดคล้องรับกับข้อบังคับทางกฎหมายของแต่ละมลรัฐ รวมทั้งชี้ให้เห็นลักษณะปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในหลากหลายแง่มุม รวมถึงมีหน่วยงานและบุคลากรที่ให้คำปรึกษาด้านนี้โดยเฉพาะซึ่งในกรณีของโรงเรียนมัธยมศึกษาไทยจะเป็นภาระหน้าที่ของอาจารย์ หรือคุณครูที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการสอนพลศึกษา หรือสุขศึกษา โดยมีการสอดแทรกเนื้อหาในเชิงวิชาการ (กรณีของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสายสามัญศึกษา) มากกว่าการแนะนำและป้องกันที่เป็นนโยบายของผู้บริหารสถานศึกษาเหมือนกับโรงเรียนในต่างประเทศ นอกจากนี้หน้าที่นี้ยังอาจไป “ฝากไว้” กับอาจารย์แนะแนว หรืออาจารย์ฝ่ายปกครอง ซึ่งจะทำหน้าที่สอดส่องดูแลความประพฤติของนักเรียนไม่ให้ออกนอกกลุ่มนอกทางด้านระเบียบการแต่งกาย การประพฤติตนให้สุภาพในบริเวณโรงเรียน เพื่อเป็นการสร้างวัฒนธรรมทางโครงสร้างเชิงนโยบายที่ชัดเจนและสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยจากพฤติกรรมการคุกคามทางเพศ

จากการศึกษา ยังพบว่านักเรียนในปัจจุบันจะรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ ทางอินเทอร์เน็ต

มากกว่าสื่อทางอื่น และการส่งข้อมูลในระบบอิเล็กทรอนิกส์ จะมีการส่งข้อมูลเข้าถึงผู้รับอย่างรวดเร็วแม้จะได้มีการดูแลและแวดระวังและกำจัดสื่อเหล่านี้แล้วก็ตาม การโฆษณาที่ส่งผ่านถึงกันได้ในรูปแบบใหม่ ยังไม่ได้รับการติดตามและป้องกันได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากบางเว็บไซต์ที่ส่งมามีแหล่งที่มาจากต่างประเทศและอาจอยู่นอกเหนืออำนาจของหน่วยงานราชการไทย จำเป็นและเร่งด่วนอย่างยิ่งที่จะได้รับการกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด เนื่องจากหากผู้ใดได้ตกอยู่ในสภาวะของ “เหยื่อ” แล้วจะส่งผลร้ายแรงต่อตัวของเหยื่อทั้งในเรื่องการเรียนรู้และนำมาซึ่งความอับอายขายหน้าไม่สามารถอยู่ในสังคมเดิมได้อีก ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในภาครัฐ เอกชน มูลนิธิ และองค์การที่ไม่หวังผลกำไรยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือ

สาเหตุหลักของการก่อการคุกคามทางเพศที่ส่วนใหญ่มาจากเพื่อน ๆ กันเองมากกว่าจะมาจากครู อาจารย์ที่มีอำนาจเหนือกว่า (จากกรณีศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมเพราะเหตุการณ์รุนแรงของการคุกคามทางเพศที่เป็นเรื่องอื้อฉาวที่ได้เห็นและได้ยินข่าวเป็นประจำจะเกิดจากผู้มีอำนาจเหนือนักเรียนที่เป็นผู้ก่อเหตุ โดยใช้ตำแหน่งหน้าที่อำนาจเหนือกว่าให้การให้คะแนนนักเรียนเป็นข้อต่อรองและข่มขู่) ซึ่งเพื่อนอาจเคยได้รับผลกระทบมาบ้างทางจิตจากที่บ้าน หรือเหตุการณ์ที่เคยประสบ หรือจากการเรียนรู้จากสื่อทางอินเทอร์เน็ต ทำให้เกิดการถ่ายทอดอารมณ์มาที่คนใกล้เคียงคือเพื่อนของตัวเองในห้องเรียนหรือโรงเรียนเดียวกัน

ในส่วนของรัฐบาล ส่วนงานราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงศึกษาธิการยังให้

ความสนใจในเรื่องนี้เป็นอันดับรอง จนกระทั่งปัญหาระดับความรุนแรงของการคุกคามทางเพศถึงขั้นของ “การข่มขืน” แล้วจึงได้เห็นความสำคัญแต่อย่างไรก็ตาม ยังพบอีกว่าแม้ความรุนแรงของการคุกคามทางเพศระดับขั้นสุดท้ายนี้หน่วยงานราชการต่าง ๆ ก็ยังไม่สามารถประสานความร่วมมือกันอย่างเป็นระบบ ส่วนมากออกมาในรูปของการขอความช่วยเหลือประสานงานอย่างไม่เป็นทางการระหว่างหน่วยงานราชการและมูลนิธิต่าง ๆ

ในเรื่องข้อมูลตัวเลขสถิติของเหตุการณ์การคุกคามทางเพศที่เกิดขึ้นในโรงเรียนยังไม่มีการบันทึกหรือรายงานเป็นหลักฐาน ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะไม่มีการรายงานเหตุการณ์จากนักเรียนที่คิดว่าเป็นปัญหาส่วนตัวไม่กล้าปรึกษาครูหรืออาจารย์ด้วยยังไม่ค่อยให้ความไว้วางใจ มีการปรึกษากันเองกับเพื่อน ๆ และแก้ปัญหาเองอย่างผิด ๆ ส่วนอีกประการหนึ่งอาจมีการเข้ามาหารือ แต่มีความจำเป็นต้องบันทึกเหตุการณ์เพราะพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นเรื่อง “หยอกล้อ” กันเล่นในกลุ่มเพื่อน ๆ ตามประสาวัยรุ่นคงไม่ก่อให้เกิดเหตุการณ์รุนแรงกันถึงขั้น “ข่มขืน” แม้แต่รายงานข้อมูลสถิติตัวเลขกรณี “ข่มขืนกระทำชำเรา” ของหน่วยงานอื่น ๆ เช่น มูลนิธิต่าง ๆ ที่ได้รับ “เหยื่อ” เข้ามาเยียวยาเอง รัฐบาลยังไม่มีเก็บรวบรวมข้อมูลเข้ามาอยู่ในแหล่งเดียวอย่างเป็นระบบเพื่อประโยชน์และง่ายในการศึกษาวิจัย หารูปแบบของการก่อเหตุกระทำชำเรา (ในกรณีที่เป็นการคุกคามทางเพศขั้นข่มขืน) สภาพ สภาพะการก่อรูปเหตุการณ์รุนแรงหรือพฤติกรรมที่ยั่วเย้าเพื่อจะได้คิดค้นหาสู่ทางในการป้องกัน และหามาตรการความร่วมมือ

ระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครองและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ) มูลนิธิต่าง ๆ รวมไปถึงภาคเอกชนหรือแหล่งสถาบันเทิงอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะทางนโยบาย

จากปัญหาที่ได้อธิบายมาข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. กระทรวงศึกษาธิการควรให้ความสำคัญลำดับกับปัญหานี้อย่างจริงจัง และออกกฎระเบียบให้ทุกสถาบันการศึกษา มีการจัดทำเอกสารออกเป็นนโยบายของสถาบันการศึกษา บังคับใช้กับทุกสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษาของรัฐบาลหรือสังกัดโรงเรียนเอกชน ให้มีแนวทางปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนในต่างจังหวัดที่ขาดบุคลากรครูอาจารย์มาดูแลด้านนี้โดยตรง ซึ่งทั้งนี้จำเป็นต้องมีการระบุเรื่องการคุกคามทางเพศไว้ในกฎหมายไทยให้ชัดเจนมากขึ้น เพราะเท่าที่ปรากฏในพระราชบัญญัติประมวลกฎหมายอาญาไทย บัญญัติไว้เพื่อป้องกันการละเมิดหรือทำร้ายบุคคลโดยทั่วไปเท่านั้น ยังไม่มีการระบุบนพื้นฐานเรื่องเพศอย่างชัดเจน เพื่อให้สามารถนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการปฏิบัติจริงได้

2. หากได้มีการประกาศเป็นนโยบายของกระทรวงศึกษาที่ชัดเจน ทางสถาบันการศึกษาเองควรได้มีการจัดทำเอกสารคู่มือไว้แจกจ่ายและทำความเข้าใจต่อนักเรียนและผู้ปกครองให้ตระหนักถึงปัญหานี้เพื่อจะได้ช่วยกันระแวดระวังทั้งตัวนักเรียนเองและผู้ปกครองให้ช่วยกันสอดส่องดูแล

3. ควรจะได้มีการจัดทำเครือข่ายระแวดระวังให้ความรู้เชื่อมโยงทั้งส่วนราชการ กระทรวงศึกษา สถานศึกษา ตำรวจ โรงพยาบาล กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข หน่วยงานเอกชนและมูลนิธิในเขตพื้นที่ให้ความร่วมมือกันอย่างเป็นระบบโดยมีสถาบันการศึกษาเป็นศูนย์กลางของการประสานงาน และสื่อมวลชน (วิทยุชุมชน) ให้ข้อมูลอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการป้องกันปัญหาไม่ให้เกิดการบานปลาย

4. มาตรการในการป้องกันและป้องปรามอีกประการหนึ่งที่พบในสถานศึกษาคือการให้มีครู อาจารย์ผู้รับผิดชอบในแต่ละวันเดินตรวจตรารอบ ๆ บริเวณโรงเรียน ซึ่งไม่สามารถกระทำได้อย่างตลอดเวลา และในบางครั้งก็ไม่สามารถป้องกันอะไรมาก เนื่องจากนักเรียนจะทราบถึงจุดบริเวณของการตรวจตราและเวลาที่ตรวจ และพบว่านักเรียนไม่ได้มีความเกรงกลัวอะไรเนื่องจากการลงโทษไม่ชัดเจน เกิดความยุ่งยากในการติดตามซักถามเรื่องราว

5. การเฝ้าระวังที่เป็นการป้องกันปัญหาอย่างดีที่สุดที่เกิดขึ้นในโรงเรียน คือการลงทุนติดตั้งกล้องวงจรปิดในบางจุด (สำหรับโรงเรียนเอกชน) ซึ่งไม่สามารถดูแลได้ครบถ้วนในทุกจุด บางครั้งก็มีเหตุการณ์เกิดขึ้นในบริเวณที่ไม่อยู่ในระยะการบันทึกของกล้อง แต่มาตรการนี้ก็ช่วยบรรเทาไปได้บ้าง แต่สำหรับโรงเรียนสามัญภายใต้การดูแลของรัฐบาล การติดตั้งกล้องวงจรปิดนี้อาจจะเป็นปัญหาได้เนื่องจากงบประมาณที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนที่มีอยู่อย่างจำกัด ยังไม่เพียงพอแก่การพัฒนาการเรียนการสอนให้มีความ

ทันสมัย และครู อาจารย์ยังไม่ได้รับการ พัฒนาอย่างเต็มความสามารถให้ได้มาตรฐาน ทัดเทียมกันได้ ประกอบกับการขาดนโยบาย ของรัฐบาลที่ชัดเจนและจริงจังในเรื่องนี้จึง ทำให้ไม่ค่อยเห็นความจำเป็นในการจัดสรร งบประมาณมาเพื่อกิจการนี้โดยเฉพาะ ดังนั้น กล่าวได้ว่า มาตรการนี้ยังอาจนำไปปฏิบัติได้ ยากโดยเฉพาะโรงเรียนสามัญในต่างจังหวัด ยกเว้นเสียแต่ว่าโรงเรียนนั้น ๆ จะสามารถ จัดหางบประมาณมาจัดการเรื่องนี้ได้เองโดย ไม่พึ่งงบประมาณจากรัฐก็สามารถเป็นไปได้

6. สำหรับในโรงเรียนต่างจังหวัด จากการสัมภาษณ์ “เหยื่อ” เป็นการส่วนตัว ส่วนใหญ่มาจากต่างจังหวัดที่ผู้ปกครองไม่ได้ ดูแลอย่างใกล้ชิด จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการ สอดส่องดูแล โดยเฉพาะในครอบครัวที่เด็ก นักเรียนมีได้อยู่กับบิดามารดา ความจำเป็น ต้องสร้างชุมชนให้เกิดความร่วมมือกันคอย เป็นหูเป็นตา และพร้อมให้คำแนะนำแก่เด็ก นักเรียนมากกว่าการซ้ำเติมจะช่วยให้เด็ก นักเรียนเกิดความอบอุ่นใจและหันเข้ามาพูดคุย ปัญหาด้วยมากขึ้นมากกว่าที่จะปรึกษากับ เพื่อน ๆ และแก้ปัญหาอย่างผิด ๆ

7. ควรให้มีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติม เกี่ยวกับผลของสื่อที่ออกมาในลักษณะการคุกคาม ทางเพศ (e-harassment) ในที่ทำงานและใน สถานศึกษาเพื่อจะได้มีการกำหนดมาตรการใน การป้องกัน และกำหนดถึงพฤติกรรมที่เหมาะสม ไม่ล่วงเกินบุคคลอื่นในสถานที่ทำงานและใน สถานศึกษาอันจะเป็นสิ่งยั่วยุให้เกิดการอยาก ลอกเลียนแบบหรือทดลองและเพื่อให้เห็น

สภาพปัญหาจริง เป็นข้อมูลประกอบการ กำหนดนโยบายของรัฐบาลต่อไป

8. จัดสร้างระบบฐานข้อมูลรวบรวม สถิติของการคุกคามทางเพศที่เกิดขึ้นในสถาน ศึกษาอย่างเป็นระบบและรวมอยู่ที่แหล่งเดียว เพื่อง่ายแก่การค้นคว้านามาเป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการศึกษาวิจัยให้เป็นรูปแบบ และ เหตุการณ์แวดล้อมที่ยั่วยุ และก่อให้เกิดความ รุนแรงทางเพศ

9. ด้วยระบบฐานข้อมูลสถิติของ เหตุการณ์การคุกคามทางเพศในรูปแบบต่าง ๆ ที่จะได้มาในข้อ 8 ในส่วนของรัฐบาลเอง จำเป็นต้องรับหน้าที่ในการสร้างเครือข่าย ความสัมพันธ์อย่างเป็นระบบส่วนงานราชการ มูลนิธิและเอกชน เพื่อของความร่วมคอยสอดส่อง ระแวดระวังมิให้เกิดเหตุการณ์ลามถึงขั้น รุนแรงมากที่สุดได้ และให้ความร่วมมือในการ แก้ไขปัญหามากกว่าการแข่งขันกันสร้าง ตัวเลขสถิติผลงาน

10. ประการสุดท้ายรัฐบาลไม่จำเป็นต้องใช้งบประมาณจำนวนมหาศาลในการ ดำเนินกิจกรรมด้านการป้องกันและแก้ไข ปัญหา ถ้าหากรัฐบาลสามารถกระตุ้นให้ ประชาชนในชุมชนเห็นความสำคัญของปัญหา ช่วยกันเสริมสร้างความแข็งแกร่งในชุมชน ให้ เกิดการรวมตัวกันโดยขอความร่วมมือจากภาค เอกชนเข้ามาร่วมด้วยและจัดให้มีอาสาสมัคร คอยเป็น “ตาวิเศษ” หรือ “ผู้พิทักษ์” ลูกหลาน ในชุมชนให้ปลอดจากความรุนแรงทางเพศทั้ง จากเพื่อน ๆ ครู คนใกล้ชิดในครอบครัวหรือ คนแปลกหน้า

เอกสารอ้างอิง

- ชุดาปณี ชินายามา. (2548). **ประสบการณ์การถูกคุกคามทางเพศจากการทำงาน : กรณีศึกษา ลูกเรือของบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน).** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : สำนักบัณฑิต อาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- American Civil Liberties Union of Ohio Foundation. (2001). **Sexual Harassment at School : A Guide for Teens.** Ohio : American Civil Liberties Union of Ohio Foundation.
- Bogart, K. & Nan, S. (1987). "Breaking the Silence : Sexual Harassment in Education," **Peabody Journal of Education.** 64(4) : 146-163.
- Education Amendments of 1972.** (2008). (Online). Available : <http://www.dol.gov/oasam/regs/statutes/titleix.htm>. Date Searched: March 28, 2008.
- Lee, V. E., Robert, G. C, Eleanor L. and Xianglei, C. (1996). "The Culture of Sexual Harassment in Secondary Schools," **American Educational Research Journal.** 33(2) : 383-417.
- Sherer, M. L. (1993). "No Longer Just Child's Play: School Liability under Title IX for Peer Sexual Harassment," **University of Pennsylvania Law Review.** 141(5) : 2119-2168.
- Smith, K. R. & Jackson, W. L.L.P. (1998). **Sexual Harassment : Trends & Developments.** (Online). Available : <http://images.jw.com/com/publications/43.pdf> Date Searched: April 28, 2008.
- The Connecticut Women's Education and Legal Fund. (2008, February 2). **Sexual Harassment in Schools.** (Online). Available : <http://www.cwealf.org/pdf/bkltsexharsch.pdf>. Date Searched: February 2, 2008.
- Williams, V. & Deborah, L. B. (1998, October). "Sexual Harassment : Let the Punishment Fit the Crime," **WEEA Digest** : 3-4 : 6.

